

1. ΚΕΙΜΕΝΟ:

Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα, «Θρήνος για τον Ιγνάθιο Σάντσεθ Μεχίας»
(Ν.Ε.Λ. Β' Λυκείου, σσ. 159-161)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Στοιχεία που αφορούν στο συγγραφέα, λογοτεχνικό περιβάλλον και λοιπά γραμματολογικά στοιχεία:

1. Ποια στοιχεία του ποιήματος καθιερώνουν το Λόρκα ως ποιητή, του οποίου το έργο έχει τη σφραγίδα της λαϊκής του ρίζας και της γενέθλιας γης του;
2. Τα ποιήματα του Λόρκα χαρακτηρίζονται από τις μεταμορφώσεις των πραγμάτων και τις ανεξάντλητες προσωποποιήσεις της φύσης.¹ Να τεκμηριώσετε αυτή την άποψη με στοιχεία μέσα από το κείμενο.
3. Η ισπανική ποίηση από το 1927 έως το 1936 επηρεάζεται από τον υπερρεαλισμό. Λαμβάνοντας υπόψη ότι το ποίημα γράφτηκε το 1935, να αναζητήσετε υπερρεαλιστικά στοιχεία στη γραφή του και να τα σχολιάσετε με συντομία.²
4. Αυτό το ποίημα του Λόρκα είναι ελεγεία. Ποια στοιχεία του ποιήματος μας επιτρέπουν να το εντάξουμε σ' αυτό το είδος;
5. Ο γνωστός ζωγράφος Σαλβαδόρ Νταλί σε γράμμα του στο Λόρκα γράφει: «...εσύ που το μισό σου κορμί είναι κυριευμένο από το θάνατο...».³ Πώς ερμηνεύετε με βάση το κείμενο αυτή την άποψη του Νταλί;
6. Ποια στοιχεία του κειμένου μας επιτρέπουν να κατανοήσουμε την προσωπικότητα του Ιγνάθιου Σάντσεθ Μεχίας και τη σχέση του με το Λόρκα;
7. Ποιο είναι το σημαντικότερο λαϊκό στοιχείο στο ποίημα; Ποια άλλα δείγματα αναγνωρίζετε τα οποία αποτελούν δείγμα της λαϊκής παράδοσης στην Ισπανία;

¹ Ροζακάας Β., *Η παρουσία του Duende στο Μοιρολόι για τον Ιγνάθιο Σάντσεθ Μεχίας*, εκδ. Ηριδανός, Αθήνα χ.χ., σ.16.

² Lorca Garcia Fed., (μτφρ. Ευστρατιάδη Αργ.), *Μοιρολόι για τον Ιγνάθιο Σάντσεθ Μεχίας*, εκδ. Ηριδανός, Αθήνα χ.χ., σ. 11.

³ Ρούσσου Μ.Μ., «Τα σονέτα του Σκοτεινού Ερωτα κι ο εγγύς θάνατος», π. *Διαβάζω*, τχ. 192, Μάιος 1988, σελ. 63.

2.2. Δομή του κειμένου, επαλήθευση ή διάψευση μιας κρίσης με βάση το κείμενο, εκφραστικά μέσα και τρόποι του κειμένου (υφολογική διερεύνηση, αφηγηματικές λειτουργίες, επιλογές του δημιουργού σε διάφορα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης):

1. Πώς προσδιορίζεται εδώ ο χρόνος του θανάτου του ταυρομάχου και γιατί;⁴
2. Ποιο στοιχείο τονίζεται ιδιαίτερα στο ποίημα με την επανάληψη της επωδού «πέντε η ώρα που βραδιάζει» και γιατί;
3. Με ποια εκφραστικά μέσα αισθητοποιείται ο πόνος του ποιητή για τον Ιγνάθιο;
4. Να περιγράψετε και να σχολιάσετε τις εικόνες που προαναγγέλλουν το αναπόφευκτο γεγονός του θανάτου.
5. Πώς αιτιολογείται κατά τη γνώμη σας η έλλειψη λογικού ειρμού στους στίχους του Λόρκα; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.
6. Να βρείτε τα σύμβολα που χρησιμοποιεί ο ποιητής στο συγκεκριμένο κείμενο και να σχολιάσετε τη λειτουργία τους.
7. Να βρείτε τους στίχους που μας δίνουν την εικόνα της αιματοβαμμένης αρένας και να σχολιάσετε τις λεκτικές επιλογές του ποιητή στην απόδοση των χρωμάτων.
8. Ποιο είναι το ύφος του ποιήματος και ποια στοιχεία συντελούν στη δημιουργία του;

2.3 Σχολιασμός ή σύντομη ανάπτυξη χωρίων του κειμένου:

1. «Βουβοί συντρόφοι στ' άχαρα σοκάκια»: Να σχολιάσετε το συγκεκριμένο στίχο επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον σας στο ρόλο των επιθέτων.
2. «...Όταν ο ιδρώτας χιόνι αργά γινόταν...»: Να σχολιάσετε το επίρρημα «αργά» και τη σημασία που μπορεί να έχει στον παραπάνω στίχο.
3. «πέντε η ώρα που βραδιάζει, τ' αυγά του στην πληγή άφησε ο θάνατος»: Να σχολιάσετε τον παραπάνω στίχο.
4. Να σχολιάσετε τον τρόπο με τον οποίο αρχίζει και τελειώνει το ποίημα. Να εκφράσετε την άποψή σας γι' αυτή την επιλογή του ποιητή.

Comment:

⁴ Χωρεάνθης Κ., «Για την ποίηση του Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα», π. Διαβάζω, τχ. 192, Μάιος 1988, σσ. 56 - 57.

5. Να γράψετε τρία παραδείγματα - στίχων από το ποίημα στα οποία να φαίνεται η ανακόλουθη χρονική διάταξη.⁵ Τι δηλώνει, κατά τη γνώμη σας, η χρονική ανακολουθία σε σχέση με το περιεχόμενο του ποιήματος;
6. Τι σας θυμίζουν οι λέξεις οξειδίο, κρύσταλλο, νίκελ, βαμπάκια; Να τις σχολιάσετε, αφού λάβετε υπόψη σας τους ακόλουθους στίχους του Λόρκα από τη συλλογή του *Ποιητής στη Νέα Υόρκη*:

*Οι γιατροί αφήνουν πάνω στο νίκελ τα ψαλίδια τους
και τα λαστιχένια γάντια
την ώρα που τα πτώματα νιώθουν στα πόδια
την τρομερή διαύγεια της άλλης θαμμένης σελήνης.*⁶
7. Ποια είναι κατά τη γνώμη σας η βαθύτερη έννοια της άνισης πάλης ανάμεσα στην περιστέρα και το αγρίμι; Τι συμβολίζει και πού αναφέρεται;
8. Ο στίχος «*Αρσενικού καμπάνες κι ο καπνός*» έχει επίσης μεταφρασθεί «*Σήμαντρα από φαρμάκι, και καπνός*».⁷ Να λάβετε υπόψη σας και τη δεύτερη μετάφραση και να σχολιάσετε αυτούς τους στίχους.
9. Η σιωπή αποτελεί πολλές φορές έκφραση βαθύτατου πόνου και οδύνης. Ποια εικόνα από το κείμενο αποδίδει εκφραστικότερα τα παραπάνω συναισθήματα;
10. Πώς παρουσιάζεται η αντίθεση ανάμεσα στη ζωή και το θάνατο στο πεδίο της αρένας;
11. «*Τ' αυγά του στην πληγή άφησε ο θάνατος*». Πώς διαφαίνεται το θέμα του θανάτου στο στίχο;
12. Ποιοι είναι οι στίχοι που μας μεταφέρουν στο περιβάλλον του νοσοκομείου; Να σχολιάσετε τις ηχητικές εικόνες του ποιήματος.
13. Τι συμβολίζει το γέμισμα της κάμαρας με τα χρώματα της ίριδας;
14. Πώς παρουσιάζεται το σώμα του νεκρού ταυρομάχου;
15. Ποιο θα μπορούσε να είναι, κατά τη γνώμη σας, το πλήθος που σπάει τα παραθύρια; Γιατί προβαίνει σ' αυτή την ενέργεια; Ποια είναι η σχέση του πλήθους με τον ταυρομάχο και ποιητή;

⁵ Χωρεάνθης Κ., «Για την ποίηση του Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα» ,π. *Διαβάζω*, τχ. 192, Μάιος 1988, σ. 60.

⁶ Οι στίχοι προέρχονται από την «Casida του θρήνου» της συλλογής *Divan del Tamarit* (1936) του Lorca.

⁷ Lorca Garcia Fed., όπ. π., χ.χ., σ. 25.

16. «...Ήτανε πέντε σ' όλα τα ρολόγια...». Πώς ερμηνεύετε αυτό το στίχο;

2.4. Σχολιασμός αδίδακτου λογοτεχνικού κειμένου:

Νίκος Καββαδίας, «Federico Garcia Lorca»

*Ατσίγγανε κι Αφέντη μου, με τι να σε στολίσω;
Φέρτε το μαυριτάνικο σκουτί το πορφυρό.
Στον τοίχο της Καισαριανής μας φέραν από πίσω
κ' ίσα έν' αντρίκιο ανάστημα ψηλώσαν το σωρό.*

*Κοπέλες απ' το Δίστομο φέρτε νερό και ζίδι.
Κι' απάνω στη φοράδα σου δεμένος σταυρωτά
σύρε για κείνο το στερνό στην Κόρδοβα ταξίδι,
μεσ' απ' τα διψασμένα της χωράφια τ' ανοιχτά.*

*Βάρκα του βάλτου ανάστροφη, φτενή, δίχως καρένα.
Σύνεργα που σκουριάζουνε σε γύφτικη σπηλιά.
Σμάρι κοράκια να πετάν στην έρημην αρένα
και στο χωριό να ουρλιάζουνε τη νύχτα εφτά σκυλιά.*

(απόσπασμα)⁸

Να συγκρίνετε το παραπάνω ποίημα του Νίκου Καββαδία με το «Θρήνο για τον Ιγνάθιο Σέντσα Μεχίας» του Λόρκα ως προς τον τρόπο με τον οποίο αποδίδεται το θέμα του θανάτου.

Νίκος Εγγονόπουλος, «Νέα περί θανάτου του ισπανού ποιητή Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα στις 19 Αυγούστου του 1936 μέσα στο χαντάκι του καμίνο ντε λα φουέντε»⁹

⁸ Το ποίημα αυτό περιλαμβάνεται στη συλλογή «Πούσι» του ποιητή Νίκου Καββαδία και αναφέρεται συνάμα στον εμφύλιο πόλεμο της Ισπανίας και στην αντίσταση των Ελλήνων κατά της γερμανικής κατοχής, με μια δραματικότητα συναφή προς εκείνη του Λόρκα. Καββαδίας Ν., *Πούσι*, εκδ. Αγρα, Αθήνα 1991, σελ.27. (Αφιέρωση στο Θανάση Καραβία)

⁹ Εγγονόπουλος Ν., *Νέα περί θανάτου του ισπανού ποιητού Φεντερίκο Γκάρθια Λόρκα στις 19 Αυγούστου του 1936 μέσα στο χαντάκι του καμίνο ντε λα φουέντε*, εκδ. ΟΕΔΒ, Αθήνα 1998, σσ. 243 - 244.

*...una accion vil y discraciado (μια πράξη
άναντρη και απεχθής)*

*Η Τέχνη κι η ποίηση δεν μας βοηθούν να ζήσουμε:
η τέχνη και η ποίησις μας βοηθούνε
να πεθάνουμε*

*Περιφρόνησις απόλυτη
αρμόζει
σ' όλους αυτούς τους θόρυβους
τις έρευνες
τα σχόλια επί σχολίων
που κάθε τόσο ξεφουρνίζουν
αργόσχολοι και ματαιόδοξοι γραφιάδες
γύρω από τις μυστηριώδεις κι αισχρές συνθήκες
της εκτελέσεως του κακορίζικου του Λόρκα
υπό των φασιστών
μα επιτέλους! πια ο καθείς γνωρίζει
πως
από καιρό τώρα
- και προ παντός στα χρόνια τα δικά μας τα σακάτικα-
είθισται
να δολοφονούν
τους ποιητάς*

Να σχολιάσετε το ποίημα του Ν. Εγγονόπουλου ως προς το θέμα του θανάτου των ποιητών.

**Οδυσσέας Ελύτης, «Άσμα ηρωϊκό και πένθιμο
για το χαμένο ανθυπολοχαγό της Αλβανίας»¹⁰**

ΙΓ'

Μακριά χτυπούν καμπάνες από κρύσταλλο

---

¹⁰ Ελύτης Οδ., *Άσμα ηρωϊκό και πένθιμο για το χαμένο ανθυπολοχαγό της Αλβανίας*, εκδ. Ίκαρος, Αθήνα 1962, σ. 33.

*Λένε γι' αυτόν που μήτε καν επρόφτασε να κλάψει
Για τον βαθύ καημό του Έρωτα και της ζωής
Που είχε όταν δυνάμωνε μακριά ο αγέρας
Και κρώζαν τα πουλιά στου χαλασμένου μύλου τα δοκάρια
Για τις γυναίκες που έπιναν την άγρια μουσική
Στο παραθύρι ορθές σφίγγοντας το μαντήλι τους
Για τις γυναίκες που απελίζαν την απελπισιά
Προσμένοντας ένα σημάδι μαύρο στην αρχή του κάμπου.*

Να συγκρίνετε το παραπάνω κείμενο του Οδυσσέα Ελύτη με αυτό του Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα ως προς τον τρόπο που αποδίδεται το συναίσθημα του πόνου για τον άδικο χαμό του ανθυπολοχαγού και του ταυρομάχου αντίστοιχα.

3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΗΤΙ

1. Να διαβάσετε τους ακόλουθους στίχους που προέρχονται από το ποίημα του θρήνου από τη συλλογή *Divan del Tamarit* του Λόρκα και να αποδώσετε με δικά σας λόγια το περιεχόμενό τους. Τι σημαίνει θρήνος για τον ποιητή;
*Μα ο θρήνος είν' ένα πελώριο σκυλί,
ο θρήνος είν' ένας άγγελος πελώριος,
ο θρήνος είν' ένα πελώριο βιολί.
Τα δάκρυα τον άνεμο φιμώνουν
και δεν ακούγεται παρά ο θρήνος.*
2. Να περιγράψετε τρεις εικόνες του ποιήματος, οι οποίες αποδίδουν παραστατικά την αγωνία του ποιητή για το θάνατο.
3. Οι στίχοι του Λόρκα δεν ακολουθούν σωστή χρονική διάταξη εξαιτίας της έντασης και της αγωνίας που νιώθει. Προσπαθήστε να γράψετε το θρήνο με άλλη χρονική διάταξη.
4. Να αντιγράψετε το ποίημα του Λόρκα χωρίς την επωδό «πέντε η ώρα που βραδιάζει». Τι παρατηρείτε; Τι άλλαξε στο ύφος του ποιήματος;
5. Ο θάνατος είναι ένα από τα βασικά θέματα που συναντάμε σε όλα σχεδόν τα έργα του Federico Garcia Lorca. Το γεγονός όμως της δημιουργίας (του έργου τέχνης) αναιρεί από μόνο του το απαισιόδοξο στοιχείο του θέματος

του θανάτου προσδίδοντάς του ομορφιά και αρμονία.¹¹ Επιβεβαιώνεται αυτή η άποψη στο κείμενο;

4. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΥΝΘΕΤΙΚΩΝ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

1. Να διαβάσετε το τρίτο μέρος του *Θρήνου για τον Ιγνάθιο Σάντσεθ Μεχίας, Παρουσία του σώματος*. Τι παρατηρείτε; Ποιοι στίχοι αναφέρονται στην ολοκλήρωση της επιθανάτιας διαδικασίας; Να τους σχολιάσετε.
2. Ο *«Ποιητής στη Νέα Υόρκη»* είναι το ποίημα όπου ο υπερρεαλισμός του Λόρκα αναδύεται με τα σύμβολα του τεχνολογικού πολιτισμού. Να συγκρίνετε τον τρόπο γραφής αυτού του ποιήματος με αυτόν του θρήνου για τον Ιγνάθιο. Τι παρατηρείτε;
3. Να διαβάσετε το ποίημα του Κ. Καρυωτάκη *«Πρέβεζα»* και να το συγκρίνετε ως προς τα εκφραστικά μέσα που αποδίδουν τα συναισθήματα θλίψης με το ποίημα του Λόρκα.

---

¹¹ Βαγενάς Ν., πρόλογος στο έργο του Γ. Ψυχοπαίδη, *Αγγελικό και Μαύρο Φως*, εκδ. «γνώση», σ. 10.

5. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κριτήριο για ωριαία γραπτή δοκιμασία (45 λεπτά περίπου)

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: .....

ΤΑΞΗ: ..... ΤΜΗΜΑ: .....

ΜΑΘΗΜΑ: Κείμενα Νεότερης Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας

Φεδερικό Γκαρθία Λόρκα, «Θρήνος για τον Ιγνάθιο Σάντσεθ Μεχίας»

ΗΜΕΡ/ΝΙΑ: .....

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Με βάση την ελεγεία του Λόρκα προσπαθήστε να βρείτε τέσσερα παραδείγματα στίχων που αποδίδουν την αποκορύφωση της έντασης για τη θλιβερή είδηση.

.....

Μονάδες 4

2. Ποια είναι τα εκφραστικά μέσα που υιοθετεί ο ποιητής και του επιτρέπουν να εκθέτει τα συναισθήματά του σε ένταση και σε βάθος;

.....

Μονάδες 6

3. Να σχολιάσετε το ρόλο της επωδού στο συγκεκριμένο ποίημα.

.....

Μονάδες 4

4. Να σχολιάσετε το στίχο «...Ήτανε πέντε σ' όλα τα ρολόγια...» και να επισημάνετε τη σχέση του με τη συγκίνηση που νιώθει ο ποιητής.

.....

Μονάδες 4

5. Ποια στοιχεία της λαϊκής ισπανικής παράδοσης διακρίνετε στο ποίημα;

.....

Μονάδες 2